

Dret Penal II**2015/2016**

Codi: 102246

Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500786 Dret	OB	1	2

Professor de contacte

Nom: Joan Baucells Lladós

Correu electrònic: Joan.Baucells@uab.cat

Utilització de llengües

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Prerequisits

Per una comprensió adequada i un correcte seguiment de l'assignatura es necessari un bon coneixement i comprensió de l'assignatura Dret penal I, integrada en el primer quadrimestre del mateix curs acadèmic. Per altra banda, és igualment aconsellable el coneixement adequat de les institucions bàsiques objecte del programa de Dret constitucional.

Per cursar amb èxit l'assignatura s'aconsella haver aprovat Dret penal I, de la mateixa forma que per cursar dret penal III s'aconsella superar previament dret penal II.

Objectius

El programa de l'assignatura es correspon amb l'estructura de la "teoria del delictes" i, amb ella, l'anàlisi de les categories que la componen. Per tant, un bon coneixement de la mateixa és essencial per l'estudi posterior de dret penal III i, en el seu cas, de qualsevol de les assignatures optatives que s'oferten des de la unitat de dret penal. En definitiva, dret penal II és la base sobre la que es desenvoluparà el dret penal III, així com les altres assignatures optatives de dret penal com és el cas del "Dret penal econòmic y de l'empresa", del "Dret penal del risc i delinqüència tecnològica" o de la "Protecció penal de la funció pública".

Competències

- Adquirir els coneixements bàsics de les diferents dogmàtiques jurídiques i exposar-los en públic.
- Argumentar i fonamentar l'aplicació de les normes jurídiques.
- Buscar, interpretar i aplicar normes jurídiques, argumentant cada un d'aquests assumptes.
- Defensar oralment de forma clara i estructurada les idees, els treballs, informes, escrits i dictamens.
- Demostrar que es comprèn el caràcter unitari de l'ordenament jurídic i la necessària visió interdisciplinària dels problemes jurídics.
- Demostrar que es comprenen i es coneixen les principals institucions polítiques i privades en la seva gènesi i en el seu conjunt amb els seus respectius.
- Demostrar que es té una consciència crítica en l'anàlisi de l'ordenament jurídic i el desenvolupament de la dialèctica jurídica.
- Demostrar un raonament reflexiu i crític: anàlisi, síntesi, conclusions.
- Dominar les tècniques informàtiques per obtenir la informació jurídica (bases de dades de legislació, jurisprudència, bibliografia, etc.) i per comunicar dades.
- Identificar, conèixer i aplicar els principis bàsics i generals de l'ordenament jurídic.
- Identificar els conflictes d'interessos subjacents en litigis i casos reals.
- Identificar, valorar i posar en pràctica els canvis en la jurisprudència.
- Memoritzar i utilitzar la terminologia jurídica
- Planificar i organitzar: gestió del temps, dels recursos, etc.

- Poder realitzar una aproximació a un problema jurídic utilitzant els mitjans d'investigació pertinents (fonts doctrinals, bases de dades legislatives, pàgines web d'institucions).
- Reconèixer i resoldre problemes.
- Redactar i formalitzar treballs, informes, escrits i dictamens.
- Redactar textos jurídics (contractes, dictàmens, sentències, interlocutòries, providències, testaments, legislacions, etc.).
- Ser capaç de percebre l'impacte i les implicacions de les decisions que es prenen.
- Tenir habilitat per prendre decisions.
- Treballar en equip: poder formar part de grups de treball i també coordinar-los i prendre decisions que afectin tot el grup.
- Utilitzar els principis i els valors constitucionals com a eina de treball en la interpretació de l'ordenament jurídic.

Resultats d'aprenentatge

1. Adquirir els coneixements bàsics de la dogmàtica penal.
2. Argumentar l'aplicació de normes penals en la resolució de problemes penals.
3. Buscar sentències penals en les bases de dades.
4. Defensar oralment de forma clara i estructurada les idees, els treballs, informes, escrits i dictamens.
5. Definir estratègies de defensa dels interessos juridicopenals.
6. Definir la vinculació del dret penal amb els principis i els valors constitucionals.
7. Definir les principals institucions penals.
8. Demostrar un raonament reflexiu i crític: anàlisi, síntesi, conclusions.
9. Distingir les relacions de dependència i autonomia entre el dret penal i la resta de branques de l'ordenament jurídic (civil, laboral, administratiu i financer).
10. Exposar oralment la resolució de qüestions dogmàtiques penals.
11. Fonamentar l'aplicació de les normes penals en la resolució de problemes penals.
12. Identificar, conèixer i aplicar els principis interpretatius del dret penal.
13. Identificar els conflictes d'interessos subjacents en un litigi penal en concret.
14. Identificar els conflictes d'interessos subjacents en un litigi penal en general.
15. Identificar i conèixer els principis limitadors del dret penal.
16. Identificar i valorar la jurisprudència de les audiències provincials i el Tribunal Suprem en matèria penal.
17. Interpretar les normes penals com decisions de política criminal.
18. Memoritzar i utilitzar la terminologia específicament penal.
19. Planificar i organitzar: gestió del temps, dels recursos, etc.
20. Poder realitzar una aproximació a un problema jurídic utilitzant els mitjans d'investigació pertinents (fonts doctrinals, bases de dades legislatives, pàgines web d'institucions).
21. Reconèixer i resoldre problemes.
22. Redactar i formalitzar treballs, informes, escrits i dictamens.
23. Redactar resolucions de casos penals.
24. Resoldre els problemes d'interpretació i aplicació que presenten les normes penals.
25. Ser capaç de percebre l'impacte i les implicacions de les decisions que es prenen.
26. Tenir habilitat per prendre decisions.
27. Treballar en equip: poder formar part de grups de treball i també coordinar-los i prendre decisions que afectin tot el grup.
28. Trobar la normativa aplicable entre el Codi penal i les normes penals especials.
29. Utilitzar els arguments de la jurisprudència penal i constitucional per a resoldre problemes penals.
30. Utilitzar els principis i els valors constitucionals com a eina d'interpretació de les normes penals.

Continguts

Tema 1.- La teoria general del delictes i el concepte dogmàtic de delictes. Tipicitat i tipus. Estructura del tipus: tipus objectiu i subjectiu. Tipus d'injust. Tipus i adequació social. Classificació dels tipus penals.

Tema 2.- Tipus objectiu (1): l'acció com a comportament humà penalment rellevant. Absència d'acció. Tipus objectiu. (2) Relació de causalitat i imputació objectiva.

Tema 3.- Tipus objectiu (3) L'omissió propia. L'omissió impròpia o comissió per omissió dels delictes de resultat: la regulació de l'art. 11 del CP.

Tema 4.- Tipus subjectiu (1) El dol: concepte i elements. Classes de dol. Absència de dol i error de tipus (art. 14.1 i 2 CP). Elements subjectius del tipus d'injust.

Tema 5.- Tipus subjectiu (2) La imprudència. Conducta típica: la lesió del deure de cura. Cura objectiva i cura subjectiva. Nova referència a la imputació objectiva. La regulació de la imprudència al Codi penal. Referència al principi de culpabilitat i l'exclusió de la responsabilitat per cas fortuit.

Tema 6.- Antijuridicitat: antijuridicitat formal i material. Desvalor d'acció i desvalor de resultat. Qüestions generals sobre les causes de justificació: naturalesa, efectes i elements. Error sobre la justificació.

Tema 7.- Causes de justificació en particular: 1) Legítima defensa, 2) Estat de necessitat, 3) Compliment d'un deure, exercici legítim d'un dret, ofici o càrrec. L'obediència deguda. 4) El Consentiment.

Tema 8.- Culpabilitat. Principis i elements fonamentals. Els límits tradicionals al concepte de culpabilitat. Causes d'exculpació: 1) Inimputabilitat o incapacitat de culpabilitat. L'*actio libera in causa*. 2) Desconeixement de l'antijuridicitat: error de prohibició (art. 14.3CP).-3) Inexigibilitat d'una altra conducta.

Tema 9.- 1) Punibilitat i absència de punibilitat: a) Condicions objectives de punibilitat. b) Excuses absolutories. 2) Extinció de la responsabilitat penal: indult, prescripció i perdó de l'ofés.

Tema 10.- La responsabilitat penal de les persones jurídiques. Models d'imputació. La regulació de l'article 31 bis del CP.

Tema 11.- Autoria i participació: principi d'accessorietat. Formes d'autoria. Formes de participació equiparades a l'autoria: inducció i cooperació necessària. Complicitat. Participació en delictes especials. L'actuació en nom d'un altre. Conseqüències penològiques.

Tema 12.- *Iter criminis* y graus d'execució. Distinció entre actes preparatoris i actes executius. Principi general d'irrellevança de la preparació i les seves excepcions. Actes executius: temptativa acabada i inacabada i consumació. Conseqüències penològiques.

Tema 13.- Circumstàncies modificatives de la responsabilitat criminal. Naturalesa i classificacions. Regles sobre comunicabilitat, inherència i compatibilitat.

Tema 14.- Determinació de la pena: concepte i fases. La pena abstracta o l'elecció del grau de pena. La pena concreta.

Tema 15.- Concurs de lleis i concurs de delictes: 1) Concurs aparent de lleis penals (art. 8 CP). 2) Concurs de delictes: real, ideal i medial. Delicte continuat i delicte masa. Incidència en la determinació de la pena.

Metodologia

El desenvolupament de la docència de l'assignatura i de la formació de l'estudiant es fonamenten en les següents activitats:

1. Activitats dirigides:

a) Clases teòriques: on l'estudiant assumeix les bases conceptuals de la matèria i el seu marc jurídic normatiu i jurisprudencial. Les classes magistrals són les activitats que requereixen menys interactivitat de l'estudiant i estan concebudes com un mètode fonamentalment unidireccional de transmissió de coneixements del professor a l'alumne.

Les classes magistrals, si fos necessari, es podran fer amb recurs a TIC i en debat en gran grup.

b) Classes pràctiques/Resolució de problemes/Exercicis a l'aula: on els estudiants, individualment o en grups reduïts, analitzen i resolen conjuntament amb el professor, a partir de conceptes previament estudiats en dret

penal I, casos pràctics. En suposits concrets, els casos s'elaboraran a classe. La base del treball pràctic és la comprensió i l'aplicació crítica de la normativa i jurisprudència relacionades amb el contingut essencial explicat a les classes teòriques.

Es pot parti del plantejament d'un problema, d'un treball en grup per a la identificació dels aspectes a resoldre i l'estratègia de resolució, de l'exposició individual i discussió oral a classe, etc...

2. Activitat supervisades/tutories: es tracta d'activitats que els estudiants desenvoluparan amb la supervisió i recolçament del professor, ja sigui de forma individual o en grup.

3. Activitats autònomes:

- Lectura comprensiva de textos.
- Realització d'esquemes, mapes conceptuals i resums.
- Recensions, assajos bibliogràfics (individuals o en grup) a parti d'una guia per la seva realització.
- Recerca de bibliografia, bases de dades, sentències per a les lectures.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes pràctiques	4,5	0,18	2, 8, 11, 12, 15, 22, 24, 30
Classes teòriques	40,5	1,62	1, 10, 12, 15, 30
Tipus: Supervisades			
Tutories	1,5	0,06	19, 21, 26
Tipus: Autònomes			
Estudi i preparació de treballs	100,5	4,02	1, 2, 3, 4, 8, 10, 11, 12, 15, 19, 24, 28, 30

Avaluació

Model d'avaluació: el model d'avaluació és continuada i té per objecte que l'alumne i el professor puguin conèixer el grau d'assoliment de les competències per orientar el seu procés formatiu.

La nota global de l'assignatura s'obté a través d'un exàmen final de conjunt, el valor del qual és el 80% y, per altra banda, s'hauran d'entregar un màxim de tres activitats d'avaluació continuada durant el curs que, juntament amb l'activitat desenvolupada a classe, tindran un valor del 20% restant.

A començament del curs, el professor responsable de l'assignatura informarà als alumnes sobre les sessions pràctiques que es realitzaran al llarg del curs i de les que seran tingudes en comptes per a l'avaluació continuada (no superaran el nombre de tres). El resultat de l'avaluació continuada dels casos pràctics suposarà un 20% de l'avaluació final. Cada professor responsable establirà el sistema de reevaluació dels alumnes no aprovats.

A final de curs es farà un examen de contingut que suposarà el 80% de l'avaluació final. Cada professor responsable informarà a principi de curs als alumnes sobre el tipus d'examen (test, preguntes curtes, et...) així com si és necessari aprovar les dues parts per superar l'assignatura. Els alumnes que suspenguin aquesta part podran ser reevaluats de la mateixa.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Casos pràctics	20%	0	0	2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30
Examen final de continguts	80%	3	0,12	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30

Bibliografia

En la mesura que el codi penal ha estat objecte d'una important reforma que va entrar en vigor el juliol de 2015, no estava disponible en el moment de redactar la guia docent tots els manuals de referència. Per això, el professor responsable de l'assignatura facilitarà els manuals de referència a l'inici del curs. De moment, la bibliografia bàsica és la següent:

- MUÑOZ CONDE,F.-GARCÍA ARAN,M. Derecho penal. Parte general, Tirant lo blanch, 2015.
- GONZALEZ CUSSAC, José Luis i altres, Comentarios a la reforma del código penal de 2015, Tirant lo blanch, 2015.
- QUINTERO OLIVARES, Gonzalo (Coors.) Comentario a la reforma penal de 2015, Aranzadi, 2015.

Enllaços web:

www.cienciaspenales.net

www.laley.es

www.aranzadi.es

www.westlaw.es. Base de datos weslaw (aranzadi)

www.tirantonline.com. Base de datos tirant